

Reakce hostitele na infekční agens

- **Základní inkompatibilita** - imunita
(nehostitel - nepatogen)
- **Základní kompatibilita**

REZISTENCE - schopnost host. oddálit
nebo potlačit aktivitu patog. agens
(rezistence ≠ imunita)

NÁCHYLNOST - neschopnost

TOLERANCE – snášet zjevně
neomezenou a rozsáhlou invazi bez
příznaků

Symptomy

- viditelná abnormalita vzniklá následkem napadení
- Lokální, systémové
- Hlavní, vedlejší – dle významu pro diagnostiku
- Iniciační, sekundární

Klasifikace symptomů

1. Změny zabarvení - diskolorace

- žloutnutí (absence žluté barvy, redukce počtu chloroplastů)
- hnědnutí (odumírání pletiv, enzymatická přeměna polyfenolů v buněčné šťávě na hnědé oxidační produkty)
- červení – antokyanizace (vymizení chlorofylu, vyniknutí antokyanů)
- panašování, albinismus
- mozaika
- virescence

2. Změny tvaru

- hypoplasie – atrofie, zakrnělost
- hyperplasie – tumory
- kadeřavost
- svinování listů
- čarověníky

3. Odumírání

- odumírání buněk
- vadnutí – ztráta turgoru
- apoplexie
- hniloba – mumifikace, mokrá
- nekroza – lokální odúmrt' pletiv

Funkční změny

Změny na úrovni pletiv a buněk

- **Narušení integrity plasmalemy**
- **Změny fyz.-chemických vlastností cytoplasmy, narušení struktury koloidů cytoplasmy**
- **Změny plastidů – chloroplasty**
- **Mitochondrie – zvětšení, zvýšení, degradace**
- **Jádro – desintegrace, hypertrofie, vakuolizace**

Změny metabolismu

- **Extrémní zatížení energetického metabolismu buňky**
- **Krytí zvýšené energetické podpory**
- **Indukce změn nízkomolekulárními metabolity patogenů**
- **Změna permeability membrán, ultrastruktura subcelulárních organel**
- **Změna v kompartmentaci látek**
- **Stoupá aktivita enzymů při katabolismu sacharidů, metabolismu aminokyselin, oxid.-red.procesech**

Fotosyntéza

- rychlost klesá v průběhu onemocnění
- u nekrotických abscesů
- U obligátních biotrofů poruchy

Respirace

Zvyšuje se v průběhu patogeneze

Stresová situace – nárůst nároků na volnou energii

Mechanismy rezistence

- **V populacích rostlin převládá rezistence nad náchylností**
- **pro vznik choroby 4 faktory:**
 - **vhodnost živných látek rostliny pro patogena**
 - **účinnost obranných bariér**
 - **účinnost iritantů patogena**
 - **citlivost rostlin na přítomnost patogena**

Strukturální obranné mechanismy **(krycí pletiva, vosky, kutikula, buněčná st.)**

Krycí pletiva

Odpuzují patogeny nebo jejich vektory (vůně)

Zamezují vstupu

Vosky a hydrofobní povrch

Trichomy

Síla kutikuly- ovlivňuje rychlost penetrace

Buněčná stěna – musí být porušena

Průduchy, lenticely, hydatody – brána infekce

Biochemické determinanty rezistence

1. Inhibiční látky rostliny

Nesyntetizují se až po napadení

Glykoalkaloid tomatin – rezistence k *Fusarium* u zelených plodů rajčat

2. Syntéza inhibičních látek po interakci hostitel – patogen

Fytoalexiny – sekundární metabolity rostliny, antibiotické povahy
pisatin, fazeolin, zeatin, trifolirhizin

Exudáty

Enzymy lyzující patogeny - glukonázy, chitinázy

Antimikrobiální látky - fenoly, taniny, melaniny, lignin, kyan.
glykosidy

3. Systémová rezistence - aktivní obranný systém tzv.

hypersenzitivní reakce, nekróza

kyselina salicylová, jasmonová, etylén – endogenní signál při SR

Typy interakcí mezi patogenem a rostlinou

	<u>Patogen</u>	
<u>Hostitelská rostlina</u>	Virulentní	Avirulentní
Rezistentní	R -	R -
Citlivá	S Příznaky choroby	R -

Úroveň fenotypů

genotypů

molekulární

gen rezistence *R/r*

gen virulence *Avr/avr*

Selekční metody

Tvorba rezistentního materiálu

- **Klasické - artificiální inokulace, výběr, zpětné křížení**
- **Biotechnologické - in vitro kultury - protoplasty, buněčné suspenze, kalusy - toxické metabolity**
- **GMO - např. *Agrobacterium tumefaciens*, direct bombardment**

Markerování rezistence

- Klasicky - testy rezistence, zpětné křížení, hodnocení reakce hostitele na inokulaci
- Biochemicky - např. analýza fytoalexinů, enzymů apod.
- Molekulárně-geneticky

PCR - RAPD markery (**PCR patogenů**)

- AFLP

- RFLP, SSR markery, mikrosatelity

MAS

Genome mapping, MAS - marker assisted selection

- **genová mapa vojtěšky - odvozená v F2 generaci *M. sativa* subsp. *Falcata***
- **více než 900 RFLP, RAPD, isozymových a morfologických markerů**
- **několik QTL (quantitative trait loci) především pro abiotické stresy (aluminium, sucho, mráz, ale i barva květů, somatická embryogeneze apod.)**

Viruses of red clover in the Czech Republic

- **Bean yellow mosaic virus - BYMV**
- **Alfalfa mosaic virus - AMV**
- **Pea top necrosis virus**
- **Red clover vein mosaic virus**

Bean yellow mosaic virus - BYMV

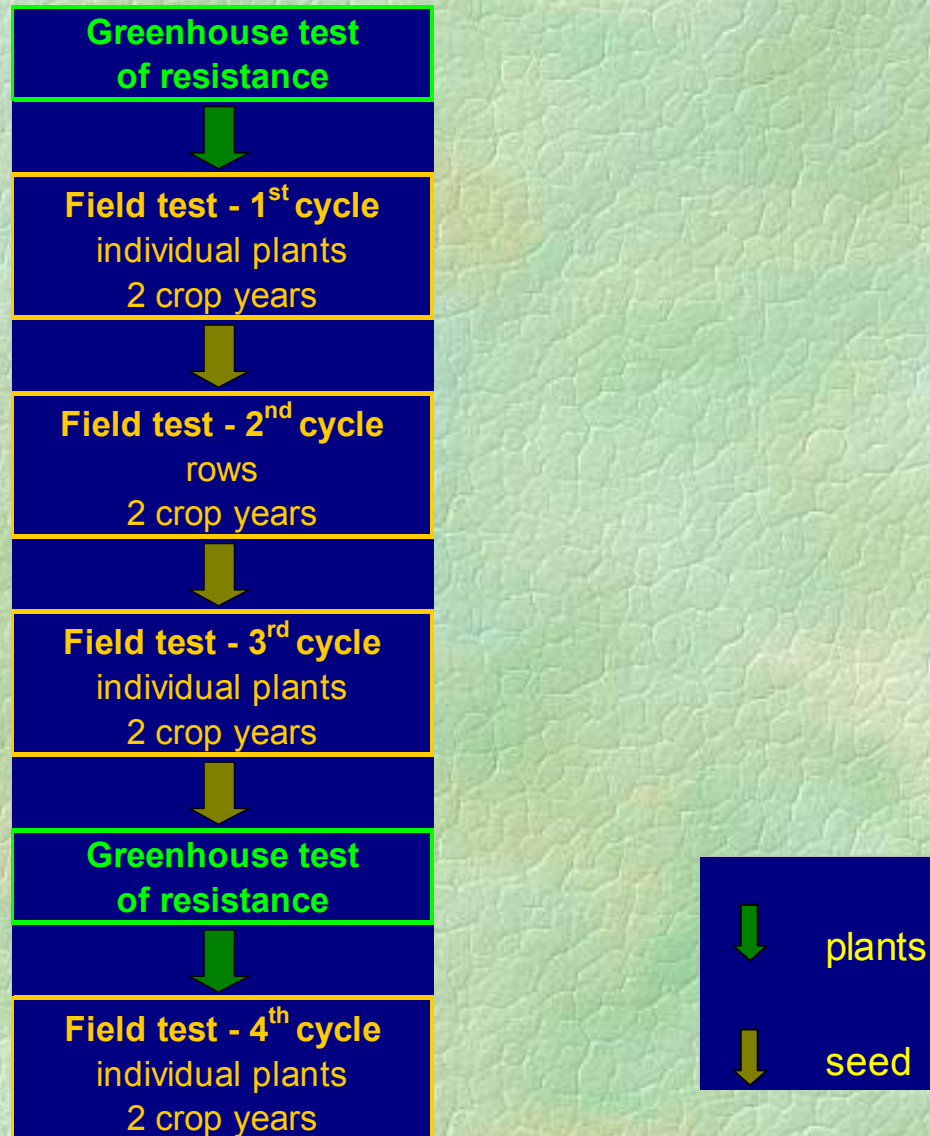
- **Mozaika, zkadeření, retardace růstu**
- **Vektory - mšice, nepersistentní**
- **Částečný přenos mechanicky šťávou, osivem**
- **Škodlivost: výnos o 25%, snížení vytrvalosti**
- **Rezistentní šlechtění- výsledky VÚPxHŽ**

Symptoms of virus diseases on *Trifolium* spp.

From: McKirdy, S.J et al., *Aust. J. Agric. Res.*, 2000, 51, 325-345

Scheme of selection of red clover material resistant to BYMV

Greenhouse test - inoculation

Plant nursery - individual plants

Results of selection of red clover material resistant to BYMV

Cycle	Strains/ plants	GH	On field	Autumn 1 st CY			Spring 2 nd CY		
				PD	V	H	PD	V	H
1 st	116/2320	19,4	1717	42,6	39,9	17,5	64,0	29,5	6,5
3 rd	55/2820	nd	2820	nd	nd	nd	35,3	42,7	22,0
4 th	29/1330	6,5	1150	27,9	28,6	43,5	42,8	37,8	19,4

GH - greenhouse test - percentage of plants with symptoms

PD - percentage of plant death

V - percentage of plants with symptoms

H - percentage of healthy plants

CY - crop year

Percentage of red clover strains in particular grades of resistance to BYMV

Cycle	Number of strains in cycle	Percentage of strains in particular resistance grade				
		1	2	3	4	5
1 st	116	37,9	37,1	21,6	1,7	1,7
4 th	29	75,9	24,1	0,0	0,0	0,0

Grade 1

percentage of infection of particular strain till 10,0 %

Fusarium spp. - krčkové a kořenové hniloby

- **Komplexní onemocnění, hniloby kořenového systému**
- **V současnosti hlavní choroba**
- **Škodlivost v desítkách procent**
- **Snížení vytrvalosti, predispozice pro další patogeny**
- **Rezistence jako jedna z možností -příklad nšl. VUPxHŽ**

Symptoms of *Fusarium* spp. on red clover roots

Strains with different resistance to *Fusarium* spp.

susceptible

resistant

Strategie a perspektivy

- Specifika píceňin - cizosprašnost, self-incompatibilita, častá inbrední deprese
- Využívání MAS a QTL, SSR markery
- Mezidruhová a mezirodová hybridizace
- Postupné poznávání ras patogenů